

Студентський лекторій як активна форма позакласної роботи з української літератури у педагогічному коледжі

Тамара Бабійчук,
кандидат педагогічних наук
Бердичів

У статті розглянуто питання організації і діяльності студентського лекторію, подано матеріали для успішної підготовки і виголошення міні-лекцій на шевченківську тематику.

Ключові слова: компетентності, позакласна робота, лекторій, міні-лекція.

Сучасна освіта орієнтується на формування конкурентоспроможного (компетентного) фахівця, який здатний до успішної життєдіяльності в умовах постійних змін [4; 269]. *Компетентний* (лат. *competens* — належний, відповідний) — досвідчений у певній галузі, якомусь питанні [10; 328]. Українські вчені запропонували, як відомо, такий комплекс ключових компетентностей: уміння вчитися (навчальна компетентність); громадянська; загальнокультурна; компетентність з інформаційних та комунікативних технологій; соціальна; підприємницька; здоров'язберігаюча.

Формування системи компетентностей відбувається як під час аудиторних занять з різних предметів, так і в позакласній роботі.

Привабливою, активною і сучасною, цікавою формою позакласної роботи з української літератури у педагогічному коледжі повинен стати студентський лекторій. Даємо визначення лекторію за словником: "Цикл лекцій, об'єднаних тематично або влаштованих для певного кола слухачів" [14; 443].

Мета лекторію:

- стимулювати цікавість до самостійного пошуку потрібних знань,
- розширювати літературну освіту учнів,
- підвищувати читацьку культуру студентів,
- виховувати естетичні смаки юних лекторів,
- формувати громадянські та моральні світоглядні позиції юнаків і дівчат на матеріалі творів художньої літератури,
- вдосконалювати техніку мовлення, засоби виразності,
- розвивати комунікабельність, толерантність, творчість, підприємницькі здібності,
- допомогти самоствердитися, повірити у свої сили як керівника та організатора великої групи людей,
- створювати умови для успішної самостійної практичної діяльності майбутніх педагогів.

Як бачимо, лекторій сприяє становленню молодого компетентного педагога. Організуючи лекторій, керівникам слід продумати вирішення наступних завдань:

- Усвідомлення студентами потреби у пропаганді літературних знань серед широкої аудиторії.
- Вироблення статусу лекторію.
- Визначення обсягу роботи лекторію.
- Складання орієнтовного плану роботи.
- Затвердження обов'язків керівника і членів лекторію.
- Систематичне опрацювання членами лекторію психологічної, соціологічної, педагогічної, літературознавчої, художньої літератури.

- Узгодження тематики лекцій.
- Виокремлення вимог до міні-лекції і лектора.
- Робота по складанню тексту міні-лекції.
- Підготовка до публічного виголошення міні-лекції.
- Врахування психологічних особливостей слухачів різних груп (вік, стать, освіта, соціальний стан).
- Кероване спілкування зі слухачами напередодні, під час і після виголошення міні-лекції з метою активізації аудиторії.
- Здійснення рефлексії після виголошення міні-лекції.
- Оцінювання виступу з міні-лекцією (чи досягнуто очікуваного результату).
- Значення студентського лекторію для розвитку і становлення майбутнього педагога.

Міні-лекція — це виступ протягом 8—10 хвилин.

Вважаємо за необхідне виокремити і пояснити студентам **вимоги до міні-лекції** (науковість, системність, доступність, емоційність викладу, актуальність, логічна послідовність, тематична завершеність).

Необхідно разом зі студентами — членами лекторію — з'ясувати і вимоги до лектора, до його професійних та моральних якостей. Лектор повинен не тільки давати цікаву й актуальну інформацію, але й бути оригінальним і розумним співбесідником, який вміє просто і ясно викласти відомі істини і дати водночас їм своє оригінальне пояснення.

Лектор повинен знати основні правила і прийоми роботи з аудиторією, закономірності процесів сприймання, уваги, мислення, поведінки слухачів, форми активізації пізнавальної діяльності на лекціях, повинен бути комунікабельним, толерантним, використовувати в ході лекції як монолог, так і діалог, полілог.

Етапи створення міні-лекції:

- Визначення теми міні-лекції.
- Виділення головних питань.
- Відбір наочного матеріалу.
- Складання плану.
- Написання повного тексту міні-лекції.
- Прочитання лекції вголос. Звертається увага на техніку мовлення (дикція, голос, дихання), на засоби виразності (інтонація, паузи, логічні наголоси, мелодика), на використання невербальних засобів (жести, міміка), на темп (у середньому 50 слів за хвилину).

Практичні поради щодо виголошення міні-лекції

1. Особливу увагу слід приділити початку, зокрема першій фразі, з метою викликати у слухачів позитивну реакцію, стійкий інтерес до подальшої роботи — усвідомлення, сприйняття, осмислення і застосування отриманих знань.

2. Структура лекції повинна бути простою. Виклад композиційно строгий, оскільки заплутаний чи обтяжений різними, навіть дотичними, думками, аргументами виклад створює труднощі у сприйнятті і засвоєнні матеріалу.

3. В міні-лекції виділити стержень — основну думку, яку слід обов'язково передати слухачам.

4. Бажано виписати на окремих листках основні положення лекції (цей матеріал можна оформити на кольорових аркушах формату А-3 і прикріпити на дошці). Якщо будуть терміни чи незрозумілі слова, їх слід коротко, в доступній формі пояснити.

5. Всі висновки повинні бути проілюстровані прикладами.

6. Слід використати зорову та звукову наочність.

7. Необхідно продумати закінчення лекції. Останні фрази повинні викликати бажання активно діяти.

Обговорюючи теми міні-лекцій, пропонуємо не розпорошувати сили, а кожного року обмежувати роботу лекторів над підготовкою виступів за творами кількох письменників.

Так, наприклад, усвідомлюючи роль Тараса Шевченка (мислителя, політика, поета, художника, совісті нації) для України не тільки минулої, а насамперед сучасної і майбутньої, а також зважаючи на пильну увагу сучасних українофобів до постаті Тараса Шевченка, на їхні різноманітні технології, озвучені у ЗМІ, де великий Тарас обривається і тим самим компрометується серед переважно молодих українців, керівникові лекторію доцільно залучити студентів до розробки міні-лекцій на шевченківську тематику.

Короткий коментар щодо проведення міні-лекцій на шевченківську тематику:

Напередодні виголошення лекції слід звернутися до слухачів з проханням відповісти на питання анкети, а також провести узагальнення власних знань про Шевченка.

Завчасно підготувати яскраві запрошення на листівках, повідомлення про міні-лекції через оголошення, радіо (можливо, внутрішнє), газету.

Розробити наочність: зорову (колір, форма), звукову (музика); подбати про технічне забезпечення виступу.

Лектори повинні ретельно підібрати одяг.

Оптимальна кількість слухачів — 30, але не більше 50 осіб.

На кожну зустріч можна підготувати 2—3 міні-лекції; загальна тривалість зустрічі — не більше 60 хв.

Обладнання, яке має бути на всіх зустрічах:

— Естетично виконаний портрет Тараса Шевченка.

— Вислови відомих людей світу про Тараса Шевченка.

— Прислів'я про Кобзаря.

— Афоризми Тараса Шевченка.

— Виставка творів Тараса Шевченка і художніх та публіцистичних творів про нього.

— Пісня "Реве та стогне Дніпр широкий" в аудіозапису (нею розпочинається кожна зустріч).

— Стенди "Музеї Тараса Шевченка", "Пам'ятники Тарасові Шевченку", "Лауреати Державної премії імені Шевченка". Бажано також стенд "Тарас Шевченко і наш край".

Всі матеріали мобільні, зручні для розгортання їх у будь-якому приміщенні.

Орієнтовний план проведення першої зустрічі

1. Аналіз анкет.

2. Робота із залом (метод "Мікрофон"): "Коли, де, як відбулося ваше перше знайомство з Шевченком"?

3. На дошці — карта України, з обох боків — афоризми про Україну відомих українців (переважно поетів) і прислів'я про рідний край. Звучить пісня "Думи мої, думи мої", на її фоні — демонстрація тематичних слайдів "Моя Україна". Перед лектором на трибуні — прапор України.

4. Виголошення лекції "Свою Україну любіть...".

5. Виголошення лекції "Шевченко-художник" (розповідь про картини з одночасною демонстрацією їх репродукцій або відповідних слайдів).

6. Виконання пісні "Тополя" (соліст з групи підтримки лектора або з глядацької аудиторії).

7. Опис картини "Катерина" (показ репродукції).

8. Виконання пісні на слова Шевченка (на вибір; соліст з групи підтримки лектора або з глядацької аудиторії).

9. Виголошення лекції "Шевченко і музика". (У ході лекції виконуються дві пісні — народна і сольна на слова Тараса Шевченка).

10. Колективне виконання пісні (на вибір; слова Тараса Шевченка).

11. Вручення слухачам подарунків — дисків з репродукціями картин Тараса Шевченка.

Орієнтовний план проведення другої зустрічі

1. Вікторина, присвячена Тарасові Шевченку.

2. Робота із залом (метод "Мікрофон"): "Мої улюблені рядки з творів Тараса Шевченка" (слухачі читають напам'ять).

3. Виголошення лекції "І мертвим, і живим" — духовний заповіт Шевченка рідному народові".

4. Виголошення лекції "Шевченко і Біблія".

5. Виголошення лекції "Повісті Шевченка російською мовою".

6. Демонстрація відеофрагментів за повістями "Музыканти", "Близнець".

7. Вручення слухачам подарунків — дисків з піснями на слова Тараса Шевченка.

8. Прохання до слухачів принести з домашньої бібліотеки власні "Кобзарі".

Орієнтовний план проведення третьої зустрічі

1. На дошці — карта Кавказу. Виголошення лекції "Кавказ" Тараса Шевченка".

2. На дошці на різнокольорових листах формату А-3 і А-4 — прислів'я про матір. На фоні пісні про матір — демонстрація слайдів "Мамо, рідна і кохана".

3. Виголошення лекції "Образ матері у Тараса Шевченка".

4. Виголошення лекції "Кобзар в образотворчому мистецтві" (під час лекції використовуються репродукції картин художників).

5. Прослуховування пісні "Шлях до Тараса" у виконанні Василя Зінкевича (слова Ю. Рибчинського).

6. Робота із залом (метод "Мікрофон"): "За що я дякую Шевченкові", "Як наблизити сучасну молодь до Тараса Шевченка".

7. В кінці останньої зустрічі — роздати бажаючим стікери з проханням коротко записати: на зелених — враження від лекцій, на червоних — побажання організаторам лекторію (стікери приклеюються на листи А-3).

8. Вручення слухачам подарунків — "Цитатник Кобзаря".

Література

1. Великий рід великої людини: Науково-популярний нарис. — К.: ТОВ "ЕЛІБРЕ", 2008. — 160 с.

2. Вінок Тарасові Шевченку: Оповідання. — К.: Радянський письменник, 1963. — 232 с.

3. Вічний як народ: Сторінки до біографії Т.Г.Шевченка: Навч. посібник. — К.: Либідь, 1998. — 272 с.

4. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посібник. — К.: Академвидав, 2009. — 616 с.

5. В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. — К.: Радянський письменник, 1984. — 294 с.

6. Дзюба І. Тарас Шевченко. — К.: ВД "Альтернативи", 2005. — 704 с.

7. Доля: Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах. — К.: Дніпро, 1993. — 779 с.

8. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. — К.: Обереги, 2004. — 480 с.

9. Єфремов С.О. Шевченкознавчі студії. — К.: Україна, 2008. — 368 с.

10. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів. — Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. — 768 с.

11. Огієнко І. Тарас Шевченко. — К.: Наша культура і наука, 2003. — 432 с.

12. Світи Тараса Шевченка: Збірник статей до 175-річчя з дня народження. — Нью-Йорк — Париж — Сідней — Торонто — Львів, 1991. — 488 с.

13. Спогади про Тараса Шевченка. — К.: Дніпро, 1982. — 547 с.

14. Сучасний тлумачний словник української мови / За заг.ред. В. В. Дубчинського. — Х.: ВД "ШКОЛА", 2006. — 1008 с.

15. Франко Іван. Шевченкознавчі студії. — Львів: Світ, 2005. — 472 с.

16. Цвілюк С.А. Історична мудрість великого Кобзаря. Історизм та соціально-політичний вимір епічних творів Тараса Шевченка. — Одеса: Маяк, 2008. — 312 с.

17. Чуб Д.В. Живий Шевченко: Біографічні та літературознавчі оповіді. — К. Веселка, 1994. — 141 с.

18. Шевченківський календар-щотижневик на 1964 рік. — К.: Редакція українських календарів, 1964. — 112 с.

19. Шевченківський словник у двох томах. Том І. — К.: Головна редакція УРЕ, 1976. — 416 с.

20. Шевченківський словник у двох томах. Том І. — К.: Головна редакція УРЕ, 1976. — 411 с.

21. Шевченко в художній літературі. — К.: Радянська школа, 1964. — 576 с.

22. Шовкопляс Г.М., Шовкопляс І.Г. За покликом серця: Пам'ятки історії та культури в житті і творчості Т.Г.Шевченка. — К.: Наукова думка, 1990. — 168 с.

23. Я дуже щиро Вас люблю: Шевченко у розповідях сучасників. — Х.: Прапор, 2004. — 352 с.

Додатки

Анкета

1. Чи є у вашій домашній бібліотеці "Кобзар"?
2. Якщо так, то як часто ви його читаете?
3. Які твори Шевченка ви любите читати? Чому?
4. Який ваш улюблений твір Шевченка?
5. Чи все вам зрозуміло у творах?
6. Що треба все-таки пояснити?
7. Чи відчуваєте вплив Шевченка на вас? Якщо так, то чому ви так думаете? Який це вплив? Поясніть.
8. Чи читаете ви у своїй родині твори Шевченка вголос?
9. Чи можна твердити, що твори Шевченка актуальні?
10. Що про Шевченка ви хочете дізнатися?
11. Навіщо вам знання про Шевченка?

Цитатник Кобзаря

Тарас Шевченко про Україну, про любов до Батьківщини

Що ми? / Чиї сини? Яких батьків? / Ким? За що закуті? ("І мертвим, і живим").

Наша дума, наша пісня / Не вмере, не загине ("До Основ'яненка").

Світе тихий, краю милий, / Моя Україно! / За що тебе сплюндровано, / За що, мамо, гинеш? ("Розрита могила")

За що ж боролись ми з ляхами? / За що ж ми різались з ордами? / За що скородили списами / Московські ребра?

Заснула Вкраїна, цвілюю зацвіла, / В калюжі, в болоті серце прогноїла ("Чигрине, Чигрине").

В своїй хаті своя й правда, / І сила, і воля.

Нема на світі України, / Немає другого Дніпра ("І мертвим, і живим").

Свою Україну любіть. / Любіть її... Во время люте, / В останню тяжкую минуту / За неї Господа моліть ("Чи ми ще зійдемося знову?").

Та не однаково мені, / Як Україну злії люди / Присплять, лукаві, і в огні / Її, окраденую, збудять ("Мені однаково").

Тарас Шевченко про майбутнє України

1. Це країна правова
Коли / Ми діждемося Вашингтона / З новим і праведним законом? / А діждемося-таки колись! ("Юродивий")

2. Це країна вільна
Оживуть степи, озера, / І не верстовії, / А вольнії, широкії, / Скрізь шляхи святії / Простеляться... ("Ісаїя. Глава 35")

3. Це країна дружби, злагоди
А всім нам вкупі на землі / Єдиномислиє подай / І братолюбіє пошли ("Молитва").

4. Це країна людей праці
Роботящим умам, / Роботящим рукам / Перелогі орать, / Думать, сіять, не ждять / І посіяне жать / Роботящим рукам ("Тим неситим очам").

5. Це країна високої моралі, у якій на найвищий п'єдестал буде поставлено матір
І на оновленій землі / Врага не буде, супостата, / А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі ("І Архімед, і Галілей").

Тарас Шевченко про перевертнів, яничарів

Раби, підніжки, грязь Москви, / Варшавське сміття...
Чого ж ви чванитеся, ви! / Сини сердешної України! / Що добре ходите в ярмі, / Ще лучче, як батьки ходили...
Доборолась Україна / До самого краю. / Гірше ляха свої діти / Її розпинають.

Не дуріте самі себе, / Учітьесь, читайте, / І чужому начайтесь, / Й свого не цурайтесь ("І мертвим, і живим").

Люде, люде! / За шмат гнилої ковбаси / У вас хоч матір попроси, / То оддасте... ("П.С.")

Ми серцем голі догола! / Раби з кокардою на лобі! / Лакеї в золотій оздобі... / Онуча, сміття з помела / Єго величства. Та й годі ("Во Іудеї во дні они").

Няньки, / Дядьки Отчества чужого ("Бували війни й військовій свари").

Тарас Шевченко про жінку-матір

Іван Франко: "Не знаю в літературі всесвітній поета, котрий би представив так високо і так щиро ідеал жінки-матері, як се вчинив Шевченко..."

У нашім раї на землі / Нічого кращого немає, / Як тая мати молодая / З своїм дитятчком малим.

І перед нею помолюся, / Мов перед образом святим / Тієї матері святої, / Що в мир нам Бога принесла...

Слово мамо. Великеє, / Найкраще слово! ("У нашім раї на землі").

Все упованіє моє / На тебе, мій пресвітлий раю, / На милосердіє твоє. / Все упованіє моє / На тебе, мати, возлагаю ("Марія").

І на оновленій землі / Врага не буде, супостата, / А буде син, і буде мати, / І будуть люди на землі... ("І Архімед, і Галілей").

Тарас Шевченко про рідне слово

Ну що б, здавалося, слова... / Слова та голос — більш нічого. / А серце б'ється — ожива, / Як їх почує! Знать, од Бога / І голос той, і ті слова / Ідуть меж люди... ("Ну що б, здавалося, слова").

Учи неложними устами / Сказати правду ("Муза").

Возвеличу / Малих отих рабів німих! / Я на сторожі коло їх / Поставлю слово ("Подражаніє II псалму").

Неначе праведних дітей, / Господь, любя отих людей, / Послав на землю їм пророка, / Свою любов благоговістить, / Святую правду возвістить! / Неначе наш Дніпро широкий, / Слова його лились, текли / І в серце падали глибоко! / Огнем невидимим пекли / Замерзлі душі ("Пророк").

Ридаю, / Молю ридаючи: пошли, / Подай душі убогій
силу, / Щоб огненно заговорила, / Щоб слово пламенем
взялось, / Щоб людям серце розтопило ("Неофіти").

Книжки для виставки художніх творів про Тараса Шевченка

С.Васильченко "У бур'янах"; О. Іваненко "Тарасові шляхи"; З. Тулуб "В степу безкраім за Уралом"; О. Ільченко "Петербурзька осінь"; С. Голованівський "Доля поета"; П. Тичина "Шевченко і Чернишевський"; В. Суходольський "Тарасова юність"; І. Драч "Смерть Шевченка"; Л. Смілянський "Поетова молодість"; Д. Красицький "Тарасові світанки"; Л. Большаков "Їхав поет із заслання"; В. Чемерис "Я любила Шевченка"; Ю. Щербак "Стіна"; В. Дарда "Його кохана", "Переяславські дзвони"; М. Будник "При лихій годині"; Вас.Шевчук "Син волі"; Б. Чайковський "Тарас Шевченко"; А. Костенко "За морями, за горами"; Вал.Шевчук "Чарівник".

Тарас Шевченко в оцінці видатних діячів світової культури

Микола Чернишевський: "Маючи тепер такого поета, як Шевченко, малоросійська література не потребує нічної ласки".

Микола Добролюбов: "Він поет цілком народний, такий, якого ми не можемо назвати у себе. Він вийшов з народу, жив з народом і не тільки думкою, а й обставинами життя був з ним міцно і кровно зв'язаний".

Костянтин Станіславський: "Твори Шевченка вічно будитимуть в серцях людей благородні великі почуття".

Поляк Гвідо Батталія: "Шевченко — один з найгеніальніших поетів світу".

Президент США Джон Кеннеді: "Я радий, що можу дати свій голос до тих, хто вшановує великого українсько-го поета Тараса Шевченка".

Американський художник Рокуелл Кент: "Ваш Шевченко — це мій Шевченко. Я люблю і ціную Шевченка".

Прем'єр-міністр Канади М.Б. Малруні: "Тарас Шевченко — це символ не лише України, але й усіх, хто бореться за свою гідність будь-де в світі".

Індійський письменник Дж. Госвами: "Життя і творчість Шевченка не померкнуть ніколи".

Грузин Акакій Церетелі: "З його слів я вперше зрозумів, як треба любити Вітчизну і свій народ".

Німець А. Курелла: "Тарас Шевченко не має собі рівних у світовій літературі".

Турецький поет Назим Хікмет: "Є поети одного міста, одного села, одного народу. Але є поети всіх міст, всіх сіл, всіх народів. Шевченко саме такий поет. Поки б'ються серця людей, звучатиме голос Шевченка".

Вірменин А. Ісаакян: "Не можна уявити Т. Шевченка без України, і не можна пізнати Україну без Шевченка".

Осетин Н. Джусайти: "Слово Шевченка возвеличує, облагороджує, формує наші душі".

Іван Франко: "Він був сином мужика, і став володарем в царстві духа. Він був кріпаком, і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком, і вказав нові світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим. Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій. Доля переслідувала його в житті, скільки лиш могла, та вона не зуміла перетворити золота його душі у ржу, ані його любові до людей в ненависть і погорду, а віри в Бога — у зневіру і песимізм".

Богдан Лепкий: "Найбільший з українців".

Іван Огієнко: "Тарас Шевченко з бігом часу став у нас поетом, пошана до якого перетворилася на всенациональну. Це він помітно перетворив і далі перетворює український народ на політично й національно дозрілу націю, це він дав усім національну політичну ідеологію".

Павло Тичина: "Нам треба голосу Тараса!"

Остап Вишня: "Досить було однієї людини, щоб урятувати цілий народ, цілу націю".

Іван Драч: "Він бути нам рабами не дає".
Іван Дзюба: "Ми на вічнім шляху до Шевченка".

Прислів'я про Шевченка

Шевченкові твори сяють, як ясні зорі.
Зі сторінок "Кобзаря" зійшла правди зоря.
Тарасові слова — то правда жива.
Шевченкове перо панів по серцю шкребло.
Шевченкові думки переживуть віки.
Хто з Шевченком знається, той розуму набирається.
Шевченко Тарас наче сонце для нас.
Хто Шевченка прочитав, той багатий серцем став.
Слово Тараса — наша зброя і окраса.

Зразок міні-лекції "Свою Україну любіть.."

Любов до України гріла серце нашого великого національного поета упродовж усього його недовгого життя. Доля розпорядилася так, що великий Кобзар довгі роки жив далеко за межами Батьківщини, але ні на мить не забував Тарас своєї України. Навіть перебуваючи під слідством у III жандармському відділі, добре усвідомлюючи, які випробування чекають на нього, Шевченко не зрікається своєї страдницької Вітчизни (а єдиним "злочинцем" Шевченка, що йому був інкримінований, була любов до Батьківщини).

З-за ґрат посилає Тарас нам, нині сущим, пророчі слова:

Свою Україну любіть. / Любіть її... Во врем'я люте, / В останню тяжкую минуту / За неї Господа моліть.

Молився і Тарас за Україну, а не за себе. Болі України боліли йому нестерпніше, ніж свої власні.

Та не однаково мені, / Як Україну злії люди / Присплять, лукаві, і в огні / Її, окрадену, збудять...

Ці слова теж сказані у петербурзькому підземеллі.

Любов до України для Шевченка полягала у глибокому співчутті трудящим, їх підневільному становищу. Чому Вітчизна нещасна, уярмлена, ув'язнена, скатована, обікрадена? Чому вільний і державний колись народ став рабом?

Світе тихий, краю милий, / Моя Україно! За що тебе сплюндровано, / За що, мамо, гинеш? —

не раз кричало поетове серце. Чому "заснула Україна, цвіллю зацвіла, в калюжі, в болоті серце прогноїла"? Невже забуто, якою великою ціною — ціною крові — було заплачено за нашу волю, за нашу незалежність?

За що ж боролись ми з ляхами? / За що ж ми різались з ордами? / За що скородили списками / Московські ребра?

Піднятися на боротьбу за втрачену незалежність Шевченко кликав у численних творах.

Ореолом святості увінчані у Шевченка борці за волю України.

Поет вірив у те, що боротьба наша закінчиться перемогою, що усміхнеться заплакана мати Україна, заживе у сім'ї вольній, новій.

Шевченко учить нас бути свідомими патріотами своєї Батьківщини. Для цього слід добре знати рідну історію (а в ній були світлі і трагічні, величні і похмурі сторінки), не мінати "ані титли, ніже тії коми". Слід знати свою рідну мову, а не хизуватися тим, що всі мови знаємо, а от своєї, матеріанської, — "дастьбі". Шевченко хоче, щоб ми, українці, мали свою національну гідність і гордість, а то, безпам'ятні, радо ласуємо тією картопелькою, яку "мудрий німець" зростив на полі козацькому, щедро политому кров'ю наших предків-лицарів — героїв Запорозької Січі. Це — святотатство, це — дикість, а в людини повинно, переконує поет, у душі бути хоч щось святе.

Шевченко не кличе нас замкнутися лишень у національних рамках, ні! Слід чужому научатись, щоб не бути невігласом, але водночас (і це звучить сьогодні особливо актуально!) і свого не цуратись. Шевченко просить

нас, українці, не зрікається матері України, бо "нема на світі України, немає другого Дніпра", бо "хто матір забуває, того Бог карає, того діти цураються, в хату не пускають".

Посилав Тарас прокляття манкуртам, доморощенним яничарам-покурчам. "Раби, підніжки, грязь Москви, варшавське сміття", — презирливо кидав в очі перевертням поет, — "дядьки Отчества чужого", "за шмат гнилої ковбаси у вас хоч матір попроси, то віддасте". Шевченко пророче передбачав, що відступники будуть прокляті власними дітьми. Нащадки ніколи не простять зрадникам-батькам їхньої зневаги до України, їх торгівлі Україною.

Мати Україна сьогодні в небезпеці. Слід відкинути все, що нас, українці, роз'єднує, у нас є спільне — Україна. Інтереси жодної партії, жодної організації, жодного товариства чи об'єднання не можуть ставитися вище від інтересів України. Демонструвати і проголошувати сьогодні словесну любов до України — мало. Треба працювати на благо України. Працювати всім, працювати всюди! І в Україні, і далеко за її межами. Працювати так, щоб ожила "добра слава, слава України".

Зробимо короткий аналіз містерії Т. Шевченка "Великий льох" (1845). Твір складається з трьох розділів. Чому душі трьох передчасно померлих дівчат ніяк не можуть знайти собі вічне пристанище? Який неспокутний гріх вони вчинили за свого життя? — запитує поет у першому розділі "Три душі". Перша дівчина перейшла з повними відрами дорогу Б. Хмельницькому, не знаючи, що той їхав Москві присягати — на Переяславську раду, отже, побажала йому успіху. Для Шевченка Переяславська рада — це зрада України. Тому вода у відрі Прісі стає смертельною отрутою, від якої гине вся родина.

Друге дівча у Батурині напоїло коня московському цареві. Нелюд Петро І до ноги винищив Батурин — гетьманську столицю Івана Мазепи, не пожалів нікого — ні дітей, ні старих, ні жінок, — нікого! Було спалено всі будівлі, зокрема і церкви. І серед тих пожарщиків, тих розбудів крові, тих страшних криків конаючих козаків — дивом уціліла дитина, яка, покірною схиливши голову перед царем-сатаною, його коневі водицю простягає...

Третя душа була немовлятком. Мати, щоб забавити сплаквану дитину, показує на золоту галеру: там, як повноправна хазайка України, плыве Дніпром Катерина II після успішної операції — остаточного знищення Запорозької Січі, оплоту української незалежності і волі. Дитя тільки усміхнулося цариці... і душа відлетіла.

Чи ж я знала, ще сповита, Що тая цариця — Лютий ворог України, Голодна вовчиця...

Як бачимо, три душі здійснили свій злочин — зраду Україні — несвідомо. Але навіть несвідомо вчинена зрада України для Шевченка була не просто гидким, а непрощеним злочинцем.

Т. Шевченко, людина європейської культури, сильна, волелюбна, був надзвичайно толерантним, однак водночас він був безкомпромисним у всьому, що стосувалося України. Для Шевченка Україна — понад усе. Поет не тільки оспівував героїв-патріотів України, він припинав до ганебного стовпа зрадників своєї Вітчизни.

У містерії Шевченко задумується над питанням: хто приносить Україні найбільше зло. І в розділі "Три ворони" відповідає: українські яничари, покручі-перевертні. Саме на них роблять ставку люті україножери усіх мастей, і за-

проданці сумлінно і зятато відпрацьовують юдині срібляники, отримані за зраду.

Чи ж є у нас, українці, вожді-поводирі? Шевченко був нещадний у своєму висновку: на жаль, поки що немає. Наші поводитирі — сліпі, глухі, недалеко, бездіяльні, але найстрашніше — вони не мають власного голосу, власної думки, ось чому запопадливо, з найменшого приводу підспівують українофобам. Яка ганьба, який жах! Про це — у розділі "Три лірники".

Великий льох — це те місце, де заховано найбільший скарб України — її душу. Скільки чужинців протягом скількох століть намагалися відшукати цей льох, щоб знищити душу, — не виходило! Бережімо свою душу, єднаймося, братаймося, любімо один одного — такий заповіт дає великий Кобзар у творі, що був заборонений як царською, так і радянською цензурою.

Читаймо уважно Шевченка і знаходьмо у його творах відповіді на всі свої питання.

Матеріали для лекції "Шевченко і Біблія"

Питання Шевченка і Біблія — складне, воно потребує ґрунтовного дослідження поетичної, прозової, епістолярної спадщини Шевченка. Це питання всебічно розглядав Іван Огієнко — митрополит Іларіон [11]. Так, митрополит Іларіон підкреслював, що "у "Кобзарі" Бог — у всьому і скрізь".

Шевченко був віруючою людиною, він молився, постив, дотримувався релігійних обрядів, жив за заповідями Христа, шанобливо ставився і до церковних атрибутів. Біблія — це книга, з якою не розлучався ніколи. "Єдина моя вітха тепер — це Євангеліє. Новий Завіт я читаю з благоговійним тремтінням. Я читаю його щодня, щогодини" (з листа із заслання до Варвари Репніної).

Бог для Шевченка — милий, милосердний, всюдисущий, єдиний, святий. Поет просив у Бога снаги для написання віршів. Найблаженніший свій стан поет передає словами "мені так любо, любо стало, неначе в Бога".

Всі твори Шевченка сповнені християнської моралі. Біблійні мотиви найвиразніше звучать у "Давидових псалмах", у поезіях "Осії. Глава 14", "Подражаніє 11 псалму", "Ісаїя. Глава 35", "Подражаніє Іезекіїлю. Глава 19", "Царі", "Неофіти", "Тризна", "Марія". У "Буквар" (1860) Шевченко теж уводив матеріал релігійного змісту. Епіграфи багатьох поем Шевченка взяті з Біблії. В. Пахаренко: "Фактично весь "Кобзар" — не що інше, а бесіда зі Всевишнім".

Більшовицька критика протягом десятиліть втовкмачувала нам абсурдне твердження, що Шевченко — атеїст. При цьому посилались на твори поета, у яких Шевченко виступає богоборцем.

Шевченко справді засуджував православних і католицьких священиків, які служили не Богові, а владі, освячували, наприклад, колоніальні війни, жорстокі визиски народу, неправду, лицемірство. Все "богохульне" в спадщині Кобзаря — це виступ проти чогось, на думку Шевченка, "для релігійного змісту зовнішнього та випадкового, що затемнює, псує, закриває якийсь вічний, святий зміст релігії".

До біблійних мотивів Шевченко звертався дуже часто і в малярстві. Він змалював церкви в Україні, створив малюнки, зокрема "Апостол Петро", "Самаритянка", "Свята родина", "Смерть Марії", "Розп'яття" та інші.

Далі буде

Тамара Бабичук. Студенческий лекторий как активная форма внеклассной работы по украинской литературе в педагогическом колледже

В статье рассмотрены вопросы организации и деятельности студенческого лектория, представлены материалы для успешной подготовки и прочтения мини-лекций на шевченковскую тематику.

Ключевые слова: компетентности, внеклассная работа, лекторий, мини-лекция.

Tamara Babychuk. Student lecturing as an active form of extra classes activities in Ukrainian literature at pedagogical college

The article deals with the tasks of organizing and working of the student lecturing. It provides materials for successful preparing and delivering of mini-lectures on Shevchenko themes.

Keywords: competention, extra curriculum activity, lecturing, mini-lecture.